

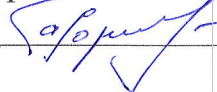
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри міжнародної
економіки та туризму

Протокол № 2 від "03.09" 2018 р.

Зав. кафедри

Г.О. Горіна

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Ніколайчук О.А.
доц. кафедри міжнародної
економіки та туризму, к.е.н.

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів напрямку підготовки 6.140103 "Туризм"
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні / семінарські, годин	24
Лабораторні, годин	
Самостійна робота, годин	96
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3,6
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль – формування у студентів економічного мислення та системи спеціальних економічних знань щодо управління господарсько-фінансовою діяльністю туристичних підприємств, опанування необхідними практичними навичками економічного обґрунтування управлінських рішень.

Завдання: отримання теоретичних та практичних знань щодо особливостей функціонування, організації діяльності, структури та економічного управління туристичним підприємством; оволодіння методикою проведення комплексних економічних розрахунків з метою обґрунтування управлінських рішень та виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності туристичних підприємств.

Предмет: загальні закономірності функціонування і розвитку підприємств туристичної сфери.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

1. Економічні основи туристичної діяльності.
2. Туристичний ринок та особливості його функціонування.
3. Економічна стратегія та планування діяльності в управлінні туристичним підприємством.
4. Виробнича програма підприємств туристичного бізнесу.
5. Основні фонди та оборотні кошти туристичних підприємств.
6. Управління трудовими ресурсами підприємств туристичної сфери.
7. Управління доходами підприємств туризму.
8. Витрати та собівартість послуг на туристичних підприємствах
9. Ціноутворення в туризмі.

10. Прибуток та рентабельність на туристичних підприємствах.
11. Управління інвестиційною діяльністю на туристичних підприємствах.
12. Управління ризиком та напрями запобігання банкрутству туристичних підприємств.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Економічне управління туристичними підприємствами					
Тема 1. Економічні основи туристичної діяльності	9	2	1	-	6
Тема 2. Туристичний ринок та особливості його функціонування	9	2	1	-	6
Тема 3. Економічна стратегія та планування діяльності в управлінні туристичним підприємством	11	2	2		7
Тема 4. Виробнича програма підприємств туристичного бізнесу	11	2	2		9
Тема 5. Основні фонди та оборотні кошти туристичних підприємств	11	2	2	-	9
Тема 6. Управління трудовими ресурсами підприємств туристичної сфери	16	4	4		8
Разом за змістовим модулем 1	73	14	12	-	45
Змістовий модуль 2. Фінансово-економічні результати діяльності туристичних підприємств та їх оптимізація					
Тема 7. Управління доходами підприємств туризму	11	2	2	-	9
Тема 8. Витрати та собівартість послуг на туристичних підприємствах	15	4	2	-	9
Тема 9. Ціноутворення в туризмі	13	3	2	-	8
Тема 10. Прибуток та рентабельність на туристичних підприємствах	14	3	2		9
Тема 11. Управління інвестиційною діяльністю на туристичних підприємствах	12	2	2		8
Тема 12. Управління ризиком та напрями запобігання банкрутству туристичних підприємств	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 2	77	16	12	-	51
Усього годин	150	30	24	-	96

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей Економіка туризму та туристичний ринок	2
2	Семінар–розгорнута бесіда Економічна стратегія та планування діяльності в управлінні туристичним підприємством	2
3	Семінар з виконанням практичних задач Виробнича програма підприємств туристичного бізнесу	2
4	Семінар з виконанням розрахункових задач Основні фонди та оборотні кошти туристичних підприємств	2
5	Семінар з виконанням розрахункових задач Трудові ресурси та продуктивність праці на туристичних підприємствах	2
6	Семінар з виконанням розрахункових задач Мотивація та організація оплати праці підприємств туристичної сфери	2
7	Семінар з виконанням розрахункових задач Управління доходами підприємств туризму	2
8	Семінар з виконанням розрахункових задач Витрати та собівартість послуг на туристичних підприємствах	2
9	Семінар з виконанням розрахункових задач Ціноутворення в туризмі	2
10	Семінар з виконанням розрахункових задач Прибуток та рентабельність на туристичних підприємствах	2
11	Семінар з виконанням розрахункових задач Управління інвестиційною діяльністю на туристичних підприємствах	2
12	Семінар з виконанням розрахункових задач Управління ризиком та напрями запобігання банкрутству туристичних підприємств	2
Разом		24

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.
4. Вирішення практичного завдання за індивідуальними даними щодо оцінки ефективності мотиваційної системи на туристичному підприємстві та розробки напрямків її оптимізації.
5. Виконання практичного завдання розрахункового характеру за індивідуальними даними щодо формування ціни туру.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Економічне управління туристичними підприємствами			
Семінар запитань і відповідей. Економіка туризму та туристичний ринок	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: туристичний бізнес та перспективи його розвитку на Україні, підприємницька діяльність в туристичному бізнесі, правові основи організації туристичних підприємств, організаційно-правові форми туристичних підприємств. Джерела [1, 2, 3, 4, 5, 6, 15, 17]. 2. Самогестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар – розгорнута бесіда. Економічна стратегія та планування діяльності в управлінні туристичним підприємством	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: процес обґрунтування стратегії туристичних підприємств, механізм економічного управління туристичним бізнесом; класифікації планів та методи планування діяльності на туристичному підприємстві, бізнес-план туристичного підприємства. Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10, 11]. 2. Самогестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування/ понятійний диктант
Семінар з виконанням практичних задач Виробнича програма підприємств туристичного бізнесу	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність та структура виробничої програми туристичного оператора, принципи та етапи розробки виробничої програми. Джерела [1, 2, 4, 8, 10-15]. 2. Самогестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар з виконанням розрахункових задач Основні фонди та оборотні кошти туристичних підприємств	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: показники оцінки та спрацювання основних засобів, методи нарахування амортизації; сутність, структура та показники ефективності використання оборотних коштів; шляхи підвищення ефективності використання основних засобів та оборотних коштів туристичних підприємств. Джерела [1, 2, 4, 8, 10-15, 17]. 2. Самогестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Семінар з виконанням розрахункових задач Трудові ресурси та продуктивність праці на туристичних підприємствах	4	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність, класифікація та структура персоналу туристичного підприємства, планування чисельності, система та принципи управління персоналом на туристичному підприємстві, показники ефективності використання персоналу, продуктивність праці та методи її вимірювання. Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10-15]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань
Семінар з виконанням розрахункових задач Мотивація та організація оплати праці підприємств туристичної сфери	4	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: мотивація та організація праці, заробітна плата та її функції, складові елементи організації заробітної плати, механізм мотивації та форми мотивації персоналу, форми і системи оплати праці в економіці туризму, планування фонду оплати праці Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10-15, 17]. 2. Самотестування. 3. Вирішення практичного завдання розрахункового характеру за індивідуальними даними щодо оцінки ефективності мотиваційної системи на туристичному підприємстві та розробки напрямків її оптимізації.	Тестування, експрес-опитування, розв'язання практичного завдання за індивідуальними даними
Разом змістовий модуль 1	45		
Змістовий модуль 2. Фінансово-економічні результати діяльності туристичних підприємств та їх оптимізація			
Семінар з виконанням розрахункових задач Управління доходами підприємств туризму	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність та класифікація доходів, стратегія їх формування та туристичному підприємстві, методика розрахунку та показники доходності туристичних підприємств, політика оптимізації доходу туристичних підприємств. Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10-15]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Семінар з виконанням розрахункових задач Витрати та собівартість послуг на туристичних підприємствах	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: витрати на туристичному підприємстві, постійні та змінні витрати, калькулювання собівартості, методи та принципи визначення собівартості туристичного туру, механізм управління та методи планування витрат, напрями зниження собівартості послуг на туристичному підприємстві. Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10-15]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань
Семінар з виконанням розрахункових задач Ціноутворення в туризмі	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність та функції ціни, особливості та фактори ціноутворення в туризмі, методи ціноутворення, структура ціни на туристичний продукт, методика складання цін на туристичні послуги, цінова політика туристичної фірми, механізм регулювання цін. Джерела [1, 2, 4, 6, 8, 10-15]. 2. Самотестування. 3. Вирішення практичного завдання розрахункового характеру за індивідуальними даними щодо формування ціни туру	Тестування, експрес-опитування, розв'язання практичного завдання за індивідуальними даними
Семінар з виконанням розрахункових задач Прибуток та рентабельність на туристичних підприємствах	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність, види та джерела отримання прибутку в туристичному бізнесі, система формування та розподілу прибутку туристичних підприємств, показники прибутку та рентабельності на туристичних підприємствах. Джерела [1, 2, 4, 8, 10-15]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань
Семінар з виконанням розрахункових задач Управління інвестиційною діяльністю на туристичних підприємствах	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність та класифікація інвестицій, основні поняття інвестиційної діяльності в туризмі, характеристика та порядок формування інвестиційних ресурсів туристичного підприємства, джерела залучення інвестицій, інвестиційні проекти в туризмі та управління їх реалізацією.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
		Джерела [1, 2, 4, 7, 8, 10-13]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	
Семінар з виконанням розрахункових задач Управління ризиком та напрями запобігання банкрутству туристичних підприємств	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань: сутність та класифікація ризиків у діяльності туристичних підприємств, управління ризиком, методичний інструментарій оцінювання рівня ризику на туристичному підприємстві, напрями запобігання ризику; сутність, форми та причини банкрутства туристичних підприємств. Джерела [1, 2, 7, 8, 10-14]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом вирішення практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання розрахункових завдань
Разом змістовий модуль 2	51		
Разом	96		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності											
	Загальні					Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	
Знання суті, змісту та основних понять економіки туризму та туристичного бізнесу						+						
Знання туристичного ринку та підприємницької діяльності в туризмі						+						
Знання сутності та особливостей планування діяльності туристичного підприємства, місце економічної стратегії в управлінні туризмом							+					
Знання основних та оборотних фондів туристичного підприємства							+					
Знання трудових ресурсів та продуктивності праці в туризмі.							+					
Знання мотивації та організації оплати праці працівників туристичного підприємства							+					
Уміння планувати виробничу програму діяльності підприємств туристичної індустрії								+				
Уміння формувати та використовувати доходи туристичних підприємств								+				
Вміти оцінювати стан та ефективність використання трудових ресурсів								+				
Вміти визначати собівартість послуг на туристичному підприємстві та обґрунтовувати пріоритетні напрямки її зниження								+				
Мати практичні навички щодо використання методики складання цін на туристичні послуги								+				
Вміти розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективного управління прибутком на туристичних підприємствах								+				
Вміти оцінювати ефективність інвестиційної діяльності на туристичних підприємствах								+				
Вміння ідентифікувати та оцінювати ризики туристичного підприємства								+				
Вміння оцінювати ймовірність банкрутства туристичного підприємства та розробляти напрями запобігання								+				

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1.	1		1			2
Тема 2.	1		1			2
Тема 3.	1	1,5	0,5			3
Тема 4.	2	1,5	0,5			4
Тема 5.	1	1,5	0,5			3
Тема 6.	1		0,5	4		5,5
Разом за змістовий модуль 1	7	4,5	4	4	5	24,5
Змістовий модуль 2						
Тема 7.	1	1,5	0,5			3
Тема 8.	1	1,5	0,5			4
Тема 9.	1		0,5	4		5,5
Тема 10.	1	1,5	0,5			3
Тема 11.	1	1,5	0,5			3
Тема 12.	1	1,5	0,5			3
Разом за змістовий модуль 2	6	7,5	3	4	5	25,5
Усього	13	12	7	8	10	50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Городня Т.А. Економіка туризму: теорія і практика: Навчальний посібник / Т.А.Городня, А.Ф.Щербак. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 436 с.
2. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: Навчальний посібник / Л.П. Дядечко. - К.: Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
3. Замедлина Е.А. Экономика отрасли: туризм: Учебное пособие для студ. проф. образ. / Е.А. Замедлина, О.Н. Козырева. - М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2007. – 205 с.
4. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: Підручник / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 544с.

5. Мальська М.П. Туристичний бізнес: теорія та практика: Навч. посіб. / М.П. Мальська, В.В. Худо. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
6. Ткаченко Т.І. Економіка готельного господарства і туризму: Навч. посібник / Т.І. Ткаченко, С.П. Гаврилюк. – К.: КНТЕУ, 2010. – 179 с.

Допоміжна

7. Андренко І.Б. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник /І.Б. Андренко, Н.М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 308 с.
8. Балабанов И.Т. Экономика туризма: Учебное пособие / И.Т. Балабанов, А.И Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
9. Балашова Р.І. Організація діяльності туристичного підприємства: Навч. посіб. /Р.І. Балашова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 184 с.
10. Горбылева З.М. Экономика предприятий туризма : учеб.-метод. пособие / З.М. Горбылева. – Минск : РИПО, 2014. – 226 с
11. Дмитриев М.Н., Забаева М.Н., Малыгина Е.Н. Экономика туристского рынка: Учебник. - М.: Юнити-Дана, 2010. - 312 с.
12. Здоров А.Б. Экономика туризма: Учебник / А.Б. Здоров – М.: Финансы и статистика, 2004. – 272 с.
13. Костащук В.І. Економіка і ціноутворення в галузі туризму [Текст] : навч. посіб. / В. І. Костащук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2012. - 135 с
14. Мальська М.П. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика: Навчальний посібник / М.П. Мальська, О. Ю. Бордун. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
15. Методичні вказівки з організації практичних занять та самостійної роботи студентів з дидактичним забезпеченням з дисципліни „Економіка та ціноутворення на підприємствах туристської індустрії” (для студентів 3 курсу всіх форм навчання напряму підготовки 0504-„Туризм”). Укл.: Нохріна Л.А., Александрова С.А., Щербина Л.В. – Харків: ХНАМГ, 2007 – 51с.
16. Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Маркетинг» (для студентів 3 і 4 курсів усіх форм навчання напряму підготовки 6.140103 – Туризм/ Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад.: Л. Л. Калініченко, А. С. Соколенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 40 с
17. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.

Інформаційні ресурси

18. Гаагская декларація Межпарламентської конференції по туризму від 14.04.1989 [Електронний ресурс] // ООН. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_904
19. Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999 [Електронний ресурс] // Всесвітня туристична організація. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/983_001
20. Хартия туризму від 01.01.1985 [Електронний ресурс] // Всесвітня туристична організація. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_640
21. Закон України «Про Туризм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
22. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 № 2026-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
23. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України» від 13.07.2016 № 1460-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1460-19>
24. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
25. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>